

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR**BİLAL GÜNEY BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/24514

Karar Tarihi : 21/9/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Raportör : Habip OĞUZ

Başvurucu : Bilal GÜNEY

Vekfil : Av. Kübra AYKAŞ BALKAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvurusunun esas hakkındaki mütalaaya karşı beyanda bulunmak için süre talep etmesine rağmen talebinin reddedilmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/7/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özete şöyledir:

5. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış, bu nedenle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl ilan edilmesine karar verilmiş ve olağanüstü hâl 19/7/2018 tarihine kadar birçok kez uzatılmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir (*Aydın Yavuz ve diğ.leri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-25).

6. Darbe teşebbüsü sırasında ve sonrasında ülke genelinde darbe girişimiyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarındaki örgütlenmesinin yanı sıra eğitim, sağlık, ticaret, sivil toplum ve medya gibi farklı alanlardaki yapılmasına yönelik olarak Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından soruşturmalar yürütülmüştü; çok sayıda kişi hakkında gözaltı ve tutuklama tedbirleri uygulanmıştır (Aydın Yavuz ve diğ.leri, § 51; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018, § 12).

7. Dargeçit İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde polis memuru olarak görev yapan başvuru hakkında Mardin Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) FETÖ/PDY üyesi olma suçundan soruşturma başlatılmıştır. Başsavcılığın 3/7/2017 tarihli iddianamesi ile başvuru silahlı terör örgütü üyesi olma suçundan cezalandırılması talebiyle kamu davası açılmıştır.

8. Başsavcılığın iddianamesinin Mardin 4. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) kabulü ile başvuru hakkında yargılamaya başlanmıştır. Mahkemece 17/7/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Duruşmanın 14/9/2017 tarihinde yapılmasına başvuru duruşmaya Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığı ile katılımının sağlanmasına karar verilmiştir.

9. 27/4/2018 tarihli dördüncü celsede iddia makamu tarafından esas hakkında mütalaa sunulmuştur. Başvuru müdafii, esas hakkındaki mütalaaaya karşı savunmada bulunmak için süre istemiştir. Mahkeme başvuru müdafinin esas hakkındaki mütalaaaya karşı süre talebini şu gerekçelerle reddetmiştir:

"AİHS 6. maddesinde düzenlenmiş bulunan adil yargılanma hakkının muhtevasını oluşturan en önemli ilkelerden biri hiç kuşkusuz makul sürede yargılanma hakkıdır, bir yargılamanın adilliği, bir çok kastın yanında makul sürede bitirilmesinde gerektirir, yargılama ne denli, esası ve çabuk bitirilirse, maddi gerçeğe ne kadar çabuk ulaşırsa, kişinin cezalandırılması bozulan kamu düzeninin iadesi veya kişinin beraat ederek üzerindeki lekenin kaldırılması sağlanır binaenaleyh kişilerin yargılamaya olan güveni perçinlenir, ceza yargılamasındaki çabukluk ilkesi yargılamanın tek celsede bitirilmesidir, 5271 sayılı CMK'da esasa ilişkin savunmada süre talebine ilişkin özel bir hüküm bulunmadığı, sanık hakkında yapılan yargılamanın 4. celsesinin yapıldığı, dosyanın tekmül edilmiş olduğu, sanık müdafinin talebinin yargılamanın sürüncemede kalmasına yönelik olduğu anlaşılmakta, sanık müdafinin esasa ilişkin savunma yapma üzere süre verilmesi talebinin oy birliğiyle reddine..."

10. Mahkeme, duruşmaya devamlı başvuru silahlı terör örgütü üyeliği suçundan hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

11. Başvuru istinaf talebi, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesinin 19/9/2018 tarihli kararı ile esastan reddedilmiştir.

12. Başvuru 10/10/2018 tarihli temyiz dilekçesinde de -diğerlerinin yanı sıra- Başsavcılığın esas hakkındaki mütalaaasına karşı beyanda bulunmak ve esasa yönelik savunma yapabilmek için makul bir süre talebinde bulunmalarına rağmen Mahkemece taleplerinin reddedildiğini, böylece savunma haklarının kısıtlandığını ileri sürerek temyiz talebinde bulunmuştur. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 18/4/2019 kararı ile bütüm onanmıştır.

13. Başvurucu 9/7/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. İlgili uluslararası hukuk için bkz. *Ufuk Rifat Çobanoğlu*, B. No: 2014/6971, 1/2/2017, §§ 26-28.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 21/9/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Savunma İçin Gerekli Zaman ve Kolaylıklara Sahip Olma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu; iddia makamının mütalaasını vermesinden sonra esasa yönelik savunmasını hazırlamak için talep ettiği makul bir sürenin mahkemece verilmemesi neticesinde hazırlıksız olarak savunma yapmak zorunda kaldığını, tanığın Mahkeme nezdinde ilk kez dinlenmesi ve esas hakkındaki mütalaanın Başsavcılık tarafından ilk kez verilmesi sebebiyle savunma yapabilmek için verilecek kısa bir sürenin yargılamayı uzatmayacağını açık olduğunu, böylece savunma hakkının kısıtlandığını ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde, başvurucunun Başsavcılığın esas hakkındaki mütalaasına karşı ayrıntılı açıklamalarda bulunduğu, suçlamaları kabul etmeyerek beraatini talep ettiği, başvurucu müdafinin de Başsavcılığın esas hakkındaki mütalaasına karşı ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı ile CGNAT kayıtları arasında çelişkiler olduğunu, ByLock içeriklerinin henüz gelmediğini, dosyadaki eksikliklerin tamamlanmadığını belirterek eksiklerin giderilmesini, ayrıca esasa ilişkin beyanda bulunmak üzere süre talep ettiği ifade edilmiştir.

18. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda dile getirdiği iddiaları yinlemiştir.

2. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahrir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özünü adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına ilişkin olduğu ve bu kapsamda bir inceleme yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yüzünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yöntünden

21. Anayasa Mahkemesi savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına ilişkin ilkeleri *Ufuk Rifat Çobanoğlu* kararında belirlemiştir. Buna göre suç isnadı altındaki kişiye savunma için yeterli zamanın yargılamayı adil olmaktan çıkarmayacak şekilde tanınması, yargılamanın makul bir sürede sonuçlandırılmasını olumsuz etkilememelidir. Diğer bir ifadeyle yargılama, savunma için gerekli zamana sahip olma hakkını zedeleyecek şekilde aceleye getirilmemeli; anılan hakkın gerçek anlamda kullanılmasını mümkün kılacak bir süratle sonuçlandırılmalıdır. Bunların yanında yargılama sürecindeki esaslı işlemlere karşı süre verilmemesi, başvuruçunun savunmasını hazırlayıp mahkeme önünde dile getirebilmesi ve böylece yargılamaların sonucunu etkileyebilmesi noktasında iddia makamına nazaran dezavantajlı bir duruma düşmesine sebebiyet verebilir. Yargılama sürecinde ortaya çıkan ve mahkemenin kararını esaslı bir şekilde değiştirebilecek nitelikteki yeni durumlarda suç isnadı altındaki kişiye gerekli zaman ve kolaylıkların sağlanması icap eder (*Ufuk Rifat Çobanoğlu*, §§ 35-49).

22. Somut olayda başvuruçunun cezalandırılması talebini içerir esas hakkındaki mütalaanın sunulduğu celsede Mahkeme "*savuk müdafinin talebinin yargılamanın sürücümeye kalmasına yönelik olduğu*" gerekçesiyle başvuruçunun savunma için ek süre talebini reddetmiştir. Söz konusu ret gerekçesinin somut olaya uygun olduğu söylenemez. Keza iddianamenin düzenlendiği 3/7/2017 tarihinden başvuruçunun müdafinin esas hakkındaki mütalaya karşı savunma yapmak için süre talebinde bulunduğu 27/4/2018 tarihine kadar 9 ay 24 günlük bir süre geçtiği ve yargılamanın da dört celsede tamamlandığı nazara alındığında başvuruçunun müdafine savunmasını hazırlaması için uygun bir süre verilmesinde yargılamanın makul sürede tamamlanmasını engelleyecek bir durum söz konusu değildir.

23. Esas hakkındaki mütalaanın sunulmasının başvuruya konu yargılama sürecinde ortaya çıkan ve mahkemenin kararını esaslı bir şekilde değiştirebilecek nitelikteki bir işlem olduğu tartışmasızdır. Yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde -somut olayın özel koşullarında- esaslı bir işleme karşı savunma yapmak için süre talebinin Mahkemeye reddedilmesinin savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır. Başvuruçunun gerekçeli karardan sonra esas hakkındaki mütalaya karşı -üst yargılama aşamasında- yazılı olarak iddia ve itirazlarını dile getirmesi de mahkûmiyet kararını veren hâkim önünde savunma yapma noktasındaki dezavantajlı durumunu telafi etmemiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

25. Başvuruçunun, adil yargılanma hakkı kapsamındaki başka güvencelerin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvuruçunun adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürdüğü diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. Giderim Yönünden

27. Başvurucu, ihlal tespiti ve yargılamanın yenilenmesi ile manevi tazminata ihtikmedilmesini talep etmiştir.

28. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

29. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Entis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Mardin 4. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/64, K.2018/110) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucunun tazminat talebinin **REDDİNE**,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucaya **ÖDENMESİNE**,

F. Ödenenin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/9/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.